Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

VNS 7/2025 vp

Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon ensimmäinen osa Strateginen toimintaympäristöanalyysi sekä skenaarioita vuoteen 2045

Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston tulevaisuusselonteon ensimmäisestä osasta. Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan pyynnöstä keskitymme lausunnossamme lausumaan seuraavista aihioista.

1. Tekoäly ja työelämä tulevaisuudessa sekä teknologiaan liittyvä kehitys

Selonteossa on onnistuneesti, joskin suppeasti, kuvailtu työn ja työelämän muutoksia ja haasteita. Teknologiasta tehdään selonteossa ajoittain suurempi pelote, kuin mitä voimme nykyisellään vielä arvioida. Tämä näkökanta huokuu myös Suomen ja EU:n lainsäädännössä, joka on valitettava kehitys.

Tutkimukset osoittavat, että tekoälyn laaja käyttöönotto voi merkittävästi parantaa tuottavuutta ja julkista taloutta, mutta ennustukset vaihtelevat suuresti. Suomen Pankin laskemassa ennusteessa tekoälyn kehitys voi kasvattaa euroalueen ja Yhdysvaltojen tuottavuuskuilun 20 vuodessa noin 20 prosentista jopa 50–70 prosenttiin, johtuen lähtötilanteen erosta ja hitaammasta omaksumisesta euroalueella[1].

OECD:n tutkimus[2] arvioi, että tekoälyn käyttöönotto voi kasvattaa vuosittaista kokonaistuottavuuden (TFP) kasvua 0,25–0,6 prosenttiyksikköä ja työvoiman tuottavuutta 0,4–0,9 prosenttiyksikköä seuraavan 10 vuoden aikana. Korkean tason tekoälyn käyttöönoton maissa vaikutukset voivat olla jopa 1,3 prosenttiyksikköä vuodessa. Selvityksen mukaan tekoäly vaikuttaa tuottavuuteen erityisesti automaation, osaamisen kehittämisen ja innovaatioiden kautta. Generatiivinen tekoäly voi automatisoida rutiinitehtäviä, tehostaa asiantuntijatyötä ja mahdollistaa uusien liiketoimintamallien syntymisen.

[1] Tekoälyn kehitys vaikuttaa työmarkkinoihin ja tuottavuuteen – Euro ja talous

[2] Filippucci, F., P. Gal and M. Schief (2024), “Miracle or Myth? Assessing the macroeconomic productivity gains from Artificial Intelligence”, *OECD Artificial Intelligence Papers*, No. 29, OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/b524a072-en. Miracle or Myth? Assessing the macroeconomic productivity gains from Artificial Intelligence | OECD

WEF:n Future of Jobs -raportin[3] mukaan 60 prosenttia työnantajista kokee, että teknologinen kehitys tulee muuttamaan yritystä vuoteen 2030 mennessä ja 86 prosenttia uskoo tekoälyn muuttavan yritystoimintaa. Globaalisti teknologinen kehitys voi luoda jopa 170 miljoonaa uutta työpaikkaa ja korvata 92 miljoonaa nykyistä työroolia. Tekoäly mahdollistaa myös vähemmän erikoistuneiden työntekijöiden siirtymisen asiantuntijatehtäviin, mikä parantaa tuottavuutta ja osaamisen hyödyntämistä. Toisaalta nämä kaikki luvut ovat vain ennusteita, eikä niiden toteutumisesta ole vielä merkkejä, vaikka generatiivisen tekoälyn käyttö on laajalle levinnyttä.

Suomessa generatiivisen tekoälyn käyttö on arkea yhä useammalle, mutta vaikutus työllisyyteen on toistaiseksi enemmän työn rakenteen muutosta kuin työpaikkojen nettokatoa. Tilastokeskuksen tuore katsaus kertoo, että vuonna 2025 jo 41 prosenttia työikäisistä aikuisista käytti generatiivista tekoälyä viimeisen kolmen kuukauden aikana ja noin 22 prosenttia suomalaisista käytti sitä työssään tai ammattiin liittyen[4]. Työmarkkinavaikutuksista ETLAn analyysit[5][6] osoittavat, ettei ChatGPT:n lanseeraus vähentänyt työn kysyntää laajasti; laskua näkyi lähinnä hyvin lyhyissä keikkatöissä, samalla kun täydentyvien tehtävien kysyntä kasvoi.

Lisäksi tekoälyn vaikutusten arviointi yrityksiin ja työelämään laajemmin on haastavaa, koska säätelemme teknologiaa, joka ei ole vielä kehittynyt täyteen potentiaaliinsa. Tämä voi johtaa sääntelyn luonteeseen, joka estää innovaatioiden kehittymistä. On selvää, että lisäsääntely ei ainakaan tue pienyritysten innovaatiovalmiuksia.

Innovaatioita sen sijaan tarvitsemme moninkertaisesti Suomeen. Suomen Yrittäjät painottaa, että jokainen menestyvä suuryritys on joskus ollut aloitteleva mikroyritys. Suomella pitää olla rohkeutta investoida innovatiivisiin, uusiin yrityksiin, jotka myös tutkimusten mukaan tuottavat enemmän hyötyä[7] ja panostavat suhteellisesti eniten T&K-toimintaan sekä tuovat markkinoille merkittävästi uusia tuotteita ja prosesseja[8]. Pienempien, nuorempien ja korkean innovaatiokapasiteetin yritysten tapauksissa tukien vaikutukset näyttävät olevan merkittävämpiä. TKI-toimintaan panostaminen on elintärkeää tulevaisuuden kannalta kyllä, mutta Suomessa olemme T&K-panostuksien huumassa unohtaneet I:n.

[3] The Future of Jobs Report 2025 | World Economic Forum
[4] Generatiivista tekoälyä käyttäneiden osuus nousi 41 prosenttiin | Tilastokeskus
[5] Hävittääkö tekoäly työpaikkoja? Ei ainakaan toistaiseksi
[6] Hävittääkö tekoäly työtä? ChatGPT:n vaikutukset työvoiman kysyntään
[7] Business Finland, Impact Brief No. 2/2023
[8] Labore 5/2025, Huuskonen & Maliranta

2. Mitä osaamista tulevaisuudessa tarvitaan

Suomen peruskoululaisten perustaidot tulee saada kuntoon, sillä taso on laskenut loivasti lukemisen ja matematiikan taidoissa jo pitkään. OECD:n vuoden 2023 PISA-tulosten mukaan tytöt pärjäsivät poikia paremmin. Huippuosaajien määrä väheni, heikkojen osaajien määrä kasvoi. Kehityksen suunta on väärä. Eriytymiskehityksen kelkka on käännettävä ripeästi. Tarvitsemme systemaattisia toimia perusopetuksen laadun parantamiseksi.

Jotta Suomi on kilpailukykyinen maa globaalissa taloudessa, tarvitsemme yhä enemmissä määrin korkeasti koulutettuja ja innovatiivisia osaajia, niin yrittäjinä kuin työntekijöinä. Korkea osaamistaso ei kuitenkaan rajoitu pelkästään muodollisiin tutkintoihin ja todistuksiin, vaan se ulottuu myös yrittäjyyteen, työelämään, vapaaehtoistyöhön ja harrastuksiin. Näiden erilaisten osaamisen ilmenemismuotojen tunnistaminen ja kehittäminen on tärkeää, jotta yksilöt saavat koko potentiaalinsa käyttöön.

Korkeakoulujen rooli yrittäjyyden edistäjinä on keskeinen. Yrittäjyyskoulutus tulee olla osa jokaisen korkeakoulun opetustarjontaa, ja startup- ja hautomotoiminta osa korkeakoulujen palvelutarjontaa. Näin varmistamme, että opiskelijat saavat arvokasta käytännön kokemusta ja verkostoitumismahdollisuuksia, ja että tutkijoille on mahdollista siirtää innovatiiviset ideat pöytälaatikoista yrityskaupoiksi tai omaksi liiketoiminnaksi.

2.1. Yrittäjyyskasvatus

Käsitys yrittäjyyskasvatuksesta on laajentunut viime vuosina. Nykyisin puhutaan yrittäjämäisistä valmiuksista, yritteliäisyydestä ja yrittäjyystaidoista, kuten oma-aloitteisuudesta, luovuudesta, ongelmanratkaisukyvystä ja ahkeruudesta. Yrittäjämäiset valmiudet ovat tulevaisuuden perustaitoja. Niitä ovat aloitteellisuus, kyky ratkaista ongelmia, tehdä päätöksiä, ottaa vastuuta, ideoida ja uskallus kokeilla, tehdä suunnitelmista totta, sietää epävarmuutta, hallita tunteita, kuunnella ja palvella. Se on myös taloustaitoja ja kykyä tuntea itsensä.

Yrittäjyyskasvatus on työelämäopetusta ja kokeilevaa kulttuuria, sekä tulevaisuusajattelua eli toivotun tulevaisuuden tekemistä yhdessä. Yrittäjyyskasvatuksessa opitaan elämänhallintaa ja itsen johtamista, verkostoitumista, aktiivisuutta, riskin ottamista ja innovatiivisuuden taitoja” (Mononen-Batista Costa, 2016; 2021).

Suomen Yrittäjät kysyi Yrittäjägallupissa 06/2024[9] pk-yrittäjiltä, mitä he odottivat tulevaisuuden työntekijöitä. Ylivoimaisesti eniten toivottiin oma-

[9] https://www.yrittajat.fi/app/uploads/public/2024/07/y-gallupkoulutus280624.pdf

aloitteisuutta. Yrittäjät odottavat työntekijöitä myös vuorovaikutustaitoja, vastuullisuutta, yrittävää asennetta, joustavuutta, muuntautumiskykyä, taloudellista ymmärrystä, ratkaisukykyä, luovuutta, kekseliäisyyttä ja epävarmuuden sietokykyä, joita kaikkia voi oppia yrittäjyyskasvatuksessa.

Yrittäjyyskasvatus kiinnostaa nuoria. Nuorten tulevaisuusraportin 2025[10] mukaan 51 prosenttia yläkoulun ja toisen asteen opiskelijoista voisi toimia yrittäjänä, 45 prosenttia voisi ryhtyä jatkajaksi yritykselle ja 27 prosenttia uskoo perustavansa itse oman yrityksen. 40 prosenttia nuorista toivoo kouluihin lisää yrittäjyysopetusta. 86 prosenttia nuorista haluaa tehdä työtä, joka on heidän arvojensa mukaista.

Tulevaisuuden työelämässä yhä useampi työskentelee yrittäjämäisesti, yhdistää palkkatyön ja yrittämisen, toimii yrittäjänä ainakin osan elämästään, tekee töitä monipaikkaisesti ja vaihtaa ammattiaan työuransa aikana. Siksi on olennaista, että on hyvät perustiedot ja -taidot ja yleissivistys, jokainen ymmärtää omat vahvuutensa ja oppimisen vaikeudet ja löytää keinot päästä eteenpäin, hänellä on taitoa ja halua opetella koko ajan uutta osana työtä ja on valmius sietää epävarmuutta ja muutoksia (sietokyky eli resilienssi).

Suomen Yrittäjät painottaa, että yrittäjyyskasvatus tulee nähdä laajasti, sekä yrittäjyyteen liittyvän osaamisen kehittämisenä että yrittäjyystaitoina, jotka ovat tärkeitä tulevaisuustaitoja.

“Suppeammassa määritelmässä yrittäjyyskasvatus on keskittynyt yritystoiminnan opettamiseen erityisillä opetusmenetelmillä, joiden tavoitteena on opettaa opiskelijoille yrityksen perustamista. Laajempi määritelmä edustaa ajatusta, jonka mukaan opiskelijoiden tulisi oppia "yrittäjyystaitoja", kuten itsenäisyyttä, luovuutta, ongelmanratkaisukykyä ja ahkeruutta.” (Dahlstedt & Fejes 2017, 2)

3. Mitä yrityksissä tapahtuu tekoälyn kanssa tällä hetkellä

Tuoreen Yrittäjägallupin[11] (1.–8.10.2025; n=1 175) mukaan jo 57 prosenttia pk-yrityksistä hyödyntää tekoälyä (19 % säännöllisesti, 38 % satunnaisesti), kun vuotta aiemmin osuus oli 38 prosenttia. Käyttö kasvaa erityisesti asiantuntijapalveluissa. Suosituimpia käyttökohteita ovat käännökset, ideointi, viestintä, markkinointi ja tuotekehitys. Yrittäjistä 62 prosenttia kokee hyötyneensä tekoälystä, eniten asiantuntijapalveluissa ja nuorten yrittäjien keskuudessa. Tärkeimmät hyödyt liittyvät toiminnan tehostamiseen (46 %) ja ajan vapauttamiseen (38 %). Lisäksi tekoälyä käytetään asiakaspalvelun

[10] NYT Nuorten tulevaisuusraportti - NYT
[11] Yrittäjägallup: Tekoälyn käyttö on yleistynyt nopeasti Suomen pk-yrityksissä - Yrittajat.fi

kehittämiseen, resurssien säästämiseen, asiakasymmärryksen parantamiseen ja tuotekehityksen tukemiseen. 47 prosenttia yrityksistä aikoo lisätä käyttöä seuraavan vuoden aikana. Suurimmat esteet ovat osaamisvaje (43 %) ja tietoturvahuoli (32 %). Suosituimmat työkalut ovat ChatGPT ja Microsoft Copilot.

Nämä tulokset ovat linjassa Euroopan investointipankin raportin kanssa, jonka mukaan Suomessa 66 prosenttia yrityksistä käyttää generatiivista tekoälyä. Suomi on Euroopan kärjessä käyttöprosentillaan. ´

Samaan aikaan Tilastokeskuksen[12] mukaan tekoälyteknologioita käytti 38 prosenttia yrityksistä keväällä 2025. Kasvu oli vuodessa +14 prosenttiyksikköä. Vähintään 100 henkilöä työllistävissä yrityksissä käyttöaste oli 68 prosentissa.

Kehittyvän teknologian käyttöä, käyttötarkoituksia ja tuottavuustuloksia on haastavaa mitata ja tutkia.

On lisäksi huomioitava, että generatiivisen tekoälyn käyttö ei tee vielä autuaaksi ja sen mahdollisista vaikutuksista tuottavuuteen tai talouskasvuun on eriäviä näkemyksiä. Moni yrittäjät käyttää generatiivista tekoälyä helppoihin kirjoitus- ja kuvitustehtäviin sekä vähentää hallinnollisiin ja rutiininomaisiin tehtäviin käytettyä aikaa. Samalla on lähes mahdotonta tietää, tuottaako generatiivisen tekoälyn käyttö suoranaista tuottavuus- tai liiketoimintakasvua, jos tekoäly ei ole käytössä automatisoinnissa tai esimerkiksi koko yrityksen laajuudella.

Lisäksi dis- ja misinformaation tunnistaminen käy yhä vaikeammaksi ja asettaa yhä useamman henkilön, sekä yrittäjien kautta yrityksen, alttiiksi huijauksille. Selonteossa kuvattu ”Teknologisen eliitin suljetut puutarhat”-vaihtoehto tulee estää pitämällä huolta yrittäjien jatkuvasta oppimisesta.

Suomen Yrittäjät katsoo, että Suomen pk-yritysten tekoälyn käyttöaste on toistaiseksi erinomainen. Seuraavaksi on tärkeä pitää huolta, että tekoälyn käyttö on tuottavaa liiketoiminnan kannalta. Lisäksi on huomioitava, että Suomen on pidettävä huolta kahdenlaisesta teknologiaosaamisesta: sekä yleisistä kansalaistaidoista esimerkiksi väärän tiedon tunnistamisessa, että korkean tason osaamisesta, jolla voidaan kehittää tulevia teknologioita ja yritystoimintaa.

[12] Tekoälyteknologioita käytti 38 % yrityksistä vuonna 2025 | Tilastokeskus

4. Yhteenveto

Selonteko on kattava katsaus tulevaisuuden epävarmuuksiin ja skenaariotyö on tärkeä työkalu ennakoinnissa. Yrittäjäkentän näkökulmasta teknologiakehityksen kiireellisin kysymys on, kykenemmekö muuttamaan tekoälyn uteliaan kokeilun koko pk-kentän tuottavuusloikaksi. Tämä tulee tehdä turvallisesti, osaamista nostaen ja markkinoiden reilusta kilpailusta huolehtien. Tätä varten tarvitaan ennakoitavaa TKI-rahoitusta, pk-ystävällistä standardointia, vakaata sääntely-ympäristöä ja nopeasti skaalattavaa koulutusta.

Kunnioittavasti,

Suomen Yrittäjät

Maria Nyroos

Digi- ja innovaatiopolitiikan asiantuntija